

Een leven tussen de olijfbomen

Van dezelfde auteur:

De olijfgaard

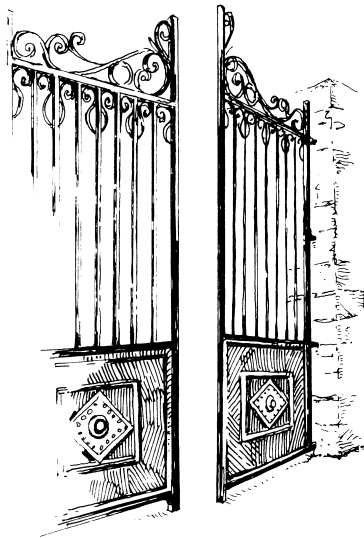
De olijventijd

De olijvenoogst

3x Carol Drinkwater

CAROL DRINKWATER

*Een leven tussen
de olijfbomen*

the house of books

Oorspronkelijke titel

Return to the Olive Farm

Uitgave

Weidenfeld & Nicolson, London

Tekst © 2010 by Carol Drinkwater. All rights reserved.

Foto's © Michel Noll & Carol Drinkwater

Copyright voor het Nederlandse taalgebied © 2011 by The House of Books,
Vianen/Antwerpen

Vertaling

Cherie van Gelder

Omslagontwerp

Mariska Cock

Omslagfoto

Imageselect

Foto auteur

Michel Noll

Opmaak binnenwerk

ZetSpiegel, Best

ISBN 978 90 443 2988 9

D/2011/8899/93

NUR 302

www.thehouseofbooks.com

All rights reserved.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor Alan Samson, mijn redacteur. Bedankt dat je me een decennium lang de kans hebt gegeven om over 'olijven' uit te weiden. Je passie voor taal en literatuur is voor mij een bron van inspiratie geweest.

*'We vragen de engelen geduld met ons te hebben terwijl wij onze vaders
onthoofden, ons volk neerslaan, onze dochters verkopen en onszelf ophangen.*

En toch kan ineens je hart breken als je een madeliefje plukt.'

ALBERT JACQUARD

*'Geen mens is een afzonderlijk eiland; ieder mens is een stukje van het continent,
een onderdeel van het geheel: als een kluit aarde weg wordt gespoeld door de zee
blijft er minder van Europa over, evenzeer als wanneer dat gebeurt met een kaap,
of met een landgoed van een uwer vrienden of van uzelf; de dood van ieder mens
verzwakt mij, aangezien ik deel uitmaak van de mensheid; En vraag daarom
nooit voor wie de doodsklok luidt; ze luidt voor U.'*

JOHN DONNE

1

Ik hoorde de enorme gil terwijl ik stond te strijken, druk bezig met het vouwen van tafellakens, beddengoed en servetten.

‘Vijf flessen witte wijn naar de filistijnen!’ riep een vrouwenstem, gevolgd door ‘Help, Carol!’ dat was ik. Het geroep kwam van Bridget, een Engels-Ierse vriendin uit Cannes die had aangeboden om me een handje te helpen bij de voorbereidingen. Om poolshoogte te nemen rende ik haastig de tweede stalruimte uit, waar de wasmachine, de strijkplank en een stel rieten manden boordenvol smerige kleren stonden en die dan ook een tikje overdreven met de ‘wasruimte’ wordt aangeduid.

‘Ik ben kletsnat!’ riep ze.

De flessen hadden boven op de koelkast in de garage gelegen, omdat binnenin geen ruimte meer was, evenmin als in de andere koelkasten die deze boerderij rijk is. Dit exemplaar, al behoorlijk afgetakeld, was eigenlijk alleen nog maar goed genoeg voor allerlei soorten drank en zat tjokvol met flessen rosé, frisdrank, water en witte wijn. Ik liep naar binnen om de schade op te nemen en mijn oog viel meteen op een grote plas en scherven groen glas. Een paar brokken pleisterwerk waren uit het plafond gevallen,

boven op de wijn, waardoor de flessen op de grond terecht waren gekomen. Het T-shirt van mijn vriendin was nat en zat onder de wijnvlekken.

‘O, sorry! Geef maar hier. Ik ga toch net een nieuwe machine draaien. Trek er maar zolang een van mij aan. En ik ruim de troep hier wel op.’

Bridget lachte en schudde haar hoofd. ‘Maak je niet druk. *Courage,*’ zei ze. ‘Ik ga gewoon even de lunch voor zijne majesteit klaarmaken en schone kleren aantrekken. Ik zie je straks wel weer.’

‘Bedankt voor de hulp.’ Ik drukte een kus op haar wangen en zwaaide haar na toen ze de oprit afreed.

Ik vroeg me af waar de anderen zouden zitten. Quashia, onze Berber-tuinman uit Algerije, had het weekend vrij genomen en was met een auto vol van zijn met wollen mutsen uitgeruste kameraden naar Marseille gegaan. Michel was al uren geleden met de eerste van onze vier logés naar de supermarkt gereden om ‘uitgebreid inkopen’ te gaan doen. Ik wierp een blik op mijn horloge. Het was bijna twee uur. De honden lagen onder de bomen te slapen, uit de hitte. Het was ineens zomer geworden en er dreigde onweer dat maar niet door wilde zetten. Behalve ikzelf hadden ook de lokale krekels, de cicades, het ontzettend druk. Ik sjokte weg om een stoffer en blik te gaan halen en betwijfelde of we alles wel op tijd klaar zouden krijgen voor het komende feest. Vanaf aanstaande dinsdag – vandaag was zaterdag – zouden in de loop van vijf dagen 123 gasten hun opwachting maken. Michel had besloten om een ‘welkom-thuis’-feest te koppelen aan een verlaat verjaardagsfeestje voor mij. Ik ruimde het glas op en smiet de scherven in een doos die in de kofferbak van mijn auto stond, om ze later in de container bij het zigeunerkamp te gooien. Daarna dweilde ik zorgvuldig de bijna vier liter wijn op, haalde snel een natte bezem over de cementvloer, wierp een korte blik op de rotzooi die zich gedurende mijn afwezigheid in de garage had opgestapeld en trok me terug tussen de koele witte muren van de boerderij, waar ik in mijn werkkamer neerviel in een Afrikaanse rieten stoel, een van een stel dat ik een paar jaar geleden op de kop had getikt in een *brocante* in het vierde arrondissement van Parijs.

Ik was inmiddels bijna drie weken thuis en nog steeds niet tot

rust gekomen, nog steeds aan het uitpakken, nog steeds niet gewend aan het rustige tempo van Appassionata, onze olijfgaard. En stiekem miste ik zo ontzettend veel. Ik sloot mijn ogen en luisterde naar de cicades, de plafondventilator die zacht zoemend boven mijn hoofd hing en me terugvoerde naar vreemde landen, naar kale suggestieve rotsformaties omspoeld door de zee en naar schaduwachtige silhouetten die in het middaglicht opdoemen.

Verdwenen waren de met struiken begroeide berghellingen van Libanon waar overal waar je keek olijfbomen groeiden die gracieus koelte boden tegen de ondraaglijke hitte, de oude exemplaren en de jonge die ik overal tegenkwam, in elk land rond de Middellandse Zee waar ik ooit was geweest. Rechtstreeks vanuit de bus stapte ik zo tussen de bomen. Droge, gebarsten aarde onder mijn laarzen, eten in de vrije natuur vergezeld van vogelgezang. Salamanders, eenzame wandelingen door de bergen rond de vochtige kusten van de Middellandse Zee, toevallige ontmoetingen met wildvreemde mensen. En nu was ik weer thuis, ver weg van al die afgelegen gehuchten, de dorpjes die genesteld lagen tussen de heuvels, waar het sonore geluid van kerkklokken de lange, lome uren luidde. Ik had afgelegen islamitische landen achtergelaten waar ik over straat had geslenterd onder de glinsterende of fronsende blikken van in het zwart geklede vrouwen, of ze nu katholiek of moslim waren. Nu voelde ik me mijlenver verwijderd van de oorlogsgebieden, de ontberingen, de met de grond gelijk gemaakte olijfgaarden van Palestina, de gekwelde gezichten van de boeren die van hun kostwinning beroofd waren en de geurige citrusbomen die in Sicilië rond klassieke ruïnes groeiden. En wat te denken van de resten van oude bouwwerken die in de woestijnen van Syrië en Libië uit de grond oprezen, of van die onverwachte juweeltjes in Algerije? En van de keiharde olie-industrie in Spanje? Ik had niet langer het gevoel dat ik in het verleden leefde – dat de dagen voorbijgleden in lang vervlogen millennia – ik was weer terug in de eenentwintigste eeuw. En ik was niet langer vrij om te gaan en te staan waar ik wilde, om van het ene op het andere moment van gedachten te veranderen zonder dat ook maar aan iemand te melden. Het was een ongelooflijke luxe geweest, een tot dan toe ongekende vrijheid die van tijd tot tijd ook in een ongekende eenzaamheid kon omslaan.

Nog geen drie weken geleden had ik mijn afgeragde rugzak op het bed gezet – mijn bed, óns bed, onze eigen ruimte vol liefde en geheimen, met dat uitnodigende matras en die naar lavendel geurende lakens. Dit was niet zomaar een of ander lucifersdoosje in een onbekende kamer waar ik één nachtje zou blijven slapen of waar ik gedurende onbepaalde tijd even lekker onderuit kon gaan. Ik was thuis. Ik had mijn versleten wandelschoenen uitgeschopt, vol krassen maar nog steeds stevig genoeg, en ze ergens achter in de kast neergezet. Voorlopig zou ik die niet meer nodig hebben.

Thuis.

En Michel had besloten dat het tijd was voor een feestje. Maar was ik daar wel voor in de stemming? Toch vond ik het altijd heerlijk als er vrienden langskwamen en veel van hen had ik in geen tijden gezien. De meesten kwamen uit het buitenland vliegen, van dichtbij en van ver weg. Het was de ideale gelegenheid om Michel voor te stellen aan een handjevol van de nieuwe vrienden die ik tijdens mijn trektocht had leren kennen en Michel wilde ook het feit vieren dat ik de reis volbracht had en weer veilig was thuisgekomen. Na zestien maanden alleen onderweg te zijn geweest – waarbij ik maar een of twee keer even thuis was langsgestaan – had ik genoeg van het reizen en was teruggekomen. Het zat erop. De speurtocht waaraan ik was begonnen – en nu ik weer terug was op onze eigen droge bodem leek dat een eeuwigheid geleden – was geslaagd, maar niet helemaal afgerond. Het zat er dik in dat ik nooit alles zou vinden waarnaar ik op zoek was geweest, dat was inmiddels wel tot me doorgedrongen. Veel van wat ik had willen ontdekken bleef in nevelen gehuld en veel vragen en gedachten die nooit eerder bij me waren opgekomen bleven me door het hoofd spelen. Ik was teruggekomen met herinneringen aan duizenden gezichten, aan duizenden lachjes en duizenden wenkende handen of handen die vaarwel zwaaiden. Wildvreemde mensen hadden me in huis gehaald, ik had gelijkgestemde zielen ontmoet, vrienden gemaakt en voor zover mij bekend geen fanatieke vijanden, en ik was een ander mens toen ik terugkeerde naar deze oude boerderij. Ik had niets overwonnen, want dat was niet het doel waarnaar ik streefde, maar ik was hardnekkig geweest en er was me veel getoond en onthuld.

Ik voelde me een nieuw mens, herboren en tegelijkertijd even oud als de kalkstenen rotsen. En omdat ik ben wie ik ben, smeken al die indrukken – waarvan het materiaal samen met mijn camera hoog opgestapeld naast me op mijn bureau ligt – en die ontelbare ervaringen erom verwerkt te worden, geselecteerd en gesorteerd tot alleen de bruikbare dingen overblijven. Niet voor niets... Ik had duizenden foto's die uitgezocht moesten worden, tientallen aantekenboekjes om opnieuw door te lezen, gesprekken en ideeën in mijn achterhoofd die ik niet mocht vergeten en waarover ik nog eens wilde nadenken... En de bijkomende vreugde dat ik hiermee binnen de kortste keren weer onderweg zou zijn en dat het zou voorkomen dat ik op mijn lauweren ging rusten. Binnen de kortste keren, op momenten dat ik dat helemaal niet verwachtte, was ik weer verdwenen. Als een sliertje rook kon ik ineens weer weg zijn, vertrokken via de kleerkast van mijn verbeelding voor een tocht waarbij mijn geheugen door tijd en ruimte reisde via de kronkelingen van mijn brein die aan de steegjes van een zoek deden denken.

Onze oude blauwe auto kwam kreunend de helling oprijden. Michel toeterde twee keer om aan te kondigen dat hij terug was en ik hees mezelf overeind en liep naar beneden om hem en de twee gasten die al bij ons logeerden te begroeten. Hij stapte uit en knuffelde me even. Ik wist dat het voor hem een hele geruststelling was dat ik weer in Frankrijk was en niet ergens op een plek die hem zorgen baarde. Misschien had hij zich wel meer zorgen gemaakt dan hij had laten merken.

‘Hans en Sabine brengen de boodschappen binnen. Schiet je al een beetje op?’

‘Het plafond van de garage staat nog steeds op instorten. Nu zijn een paar flessen wijn het slachtoffer geworden.’

‘O.’ Mijn man liep er onmiddellijk naartoe. Ik ging achter hem aan en we stonden naast elkaar in de deuropening, lekker tegen elkaar aangeleund, naar binnen te kijken.

‘Ik ben bang dat we hier binnenkort echt iets aan moeten doen,’ mompelde hij. ‘Ik zoek na het feest wel uit hoeveel dat gaat kosten. Nu gaan we eerst lunchen!’

Waar moeten we dat dan van betalen, vroeg ik me af. Mijn in-

komsten waren grotendeels opgegaan aan mijn reizen en de documentaires die Michel maakte, waren niet bepaald lucratief.

‘Ben je er nog in geslaagd om Marie-Gabrielle en François te bereiken?’

François en zijn hartelijke vrouw, Marie-Gabrielle, waren immers en die hadden mede de route bepaald van mijn tocht door Algerije. Met name zij. Ze hadden me geïntroduceerd bij een netwerk van bijzonder inventieve bijhouders die me hadden beschermd en onderdak hadden verleend in de weken dat zelfmoordaanslagen in de Maghreb dood en verderf zaaiden. Het was niet meer dan toepasselijk dat zij op de gastenlijst van onze zomerse festiviteiten stonden, vooral omdat geen van de Algerijnen zelf een uitreisvisum had kunnen bemachtigen.

Michel, die een paar passen voor me uit liep met een doos vol etenswaren, schudde zijn hoofd en riep over zijn schouder: ‘*Non.*’

‘Dan probeer ik het nu wel even.’

‘Na de lunch graag. We gaan nu eten!’

Als een stel geliefden weer bij elkaar komt na een tijd gescheiden te zijn geweest, kan er sprake zijn van een soort verlegenheid en dan duurt het vaak even voordat ze weer helemaal aan elkaar gewend zijn. Die eerste overstelpende vlaag van hartstocht, de tevredenheid – ach ja, die vergeten volmaaktheid, het smelten, het stillen van de honger naar bevrediging... En dan? Je maakt even pas op de plaats en op dat moment besef je ineens dat de liefde die je zo gekoesterd hebt, niet helemaal strookt met de werkelijkheid. Of liever gezegd, de werkelijkheid komt niet helemaal overeen met het beeld dat je meedroeg in je hoofd en je hart.

Dat gold ook voor mij en Appassionata. Niet voor mijn man, Michel, want als dat mogelijk was, hadden we dagelijks contact gehad door telefonisch met elkaar te kletsen, elkaar via e-mails te knuffelen en af en toe even bij elkaar aan te wippen voor een stiekem onderonsje dat eigenlijk niet in de planning stond. Onze liefde was voor zover ik wist tijdens de reis alleen maar gegroeid, maar onze boerderij was alleen maar in mijn hart met me meegeëreid. Een verfrommeld kiekje dat in de achterzak van mijn geest en mijn geheugen zat weggepropt. Maar de boerderij, het land en de begroeiing hadden tijdens mijn afwezigheid niet stilgestaan. Hetzelfde gold voor Frankrijk. Ik mocht dan veranderd zijn, het-

zelfde gold voor mijn huis en de wereld eromheen. Ik moest mijn plaats, mijn positie op de boerderij, opnieuw verwerven en anders indelen gezien alle nieuwe ervaringen en ontdekkingen die ik tijdens mijn reizen had opgedaan.

De eerste schok bij thuiskomst was het nieuws geweest over het verlies van Bassett, ons geliefde jachthondje dat tijdens mijn omzwervingen een fatale vergiftiging had opgelopen van slakkenkorrels, een vergif dat ongetwijfeld bedoeld was geweest voor de opdringerige en vernielzuchtige groepen wilde zwijnen die ons kleine bosrijke woongebied onveilig maken. De korrels zaten geniepig verstopt in voedsel dat als lokaas was neergelegd op het grondgebied van onze burens, maar waren helaas ontdekt en opgegeten door onze efficiënte kleine stroper.

De tweede schok kreeg ik dezelfde middag, toen ik de telefoon oppakte en het nummer intoetste dat me in gedachten meevoerde naar de bergen. Het betrof het lot van 'onze' bijen, de veertien korven met *Apis mellifera*, de Europese honingbij, die al een paar jaar lang op ons grondgebied overwinterden.

De korven waren niet van ons, maar van het echtpaar dat ik probeerde te bereiken. Ze woonden hoog in de Zee-Alpen, op het niveau waar nog kastanjabomen groeien en dus raakten ze gedurende de winter regelmatig ingesneeuwd, waarbij het ook veel te koud werd voor hun honingbijen.

De telefoon ging over. Michel en ik hadden de afgelopen twee weken al een paar keer een bericht achtergelaten waarbij we hen uitnodigden voor het feest, maar daar was niet op gereageerd.

Honingbijen sterven niet als de winter komt en ze houden ook geen winterslaap. Ze worden minder actief en blijven als een dicht opeengepakte zwerm op de honingraten zitten. De buitenbijen vormen een beschermende laag en zorgen ervoor dat de temperatuur binnen constant blijft. De eerste zorg van iedere kolonie honingbijen is de gezondheid en het welbehagen van hun koningin en, nog belangrijker, het grootbrengen van het broedsel. Als de voorraad stuifmeel en honing afneemt en de buitentemperatuur daalt, kruipen de bijen nog dichter bij elkaar rondom hun koninklijke dame en zorgen ervoor dat zij en de jongen warm blijven door de temperatuur in de korf op vijfendertig graden Celsius te houden. De bijen zijn afhankelijk van de honing- en stuifmeelvoorraden

die ze in de zomermaanden hebben verzameld om te overleven. Hoe kouder de buitentemperatuur, des te meer honing ze nodig hebben.

‘*Allô?*’

‘Marie-Gabrielle? *Bonjour, c’est Carol.*’

Het is heel verstandig van een imker om zijn korven op een winterverblijfplaats te stallen waar het nooit te koud wordt. Hoe minder honing de bijen verbruiken, des te meer er overblijft voor de eigenaar van de korf en zijn klanten. Dus was het ook logisch dat onze imker, die op een hoogte van 1600 meter boven zee woonde, zijn ‘meisjes’ op Appassionata verkoos onder te brengen. We hadden al heel lang de wens gekoesterd om zelf honingbijen te gaan houden, maar gezien onze vele omzwervingen zou het niet verstandig zijn geweest om die verantwoording op ons te nemen. Dat we mee konden profiteren van de korven van François en Marie-Gabrielle was volgens ons allemaal de ideale oplossing geweest.

‘*Mais, Carol, bonjour, ma chérie, comment tu vas?*’

‘Prima, dankjewel, ik begin alweer aan het Franse leven te wennen. Maar ik vroeg me eigenlijk af of jullie onze boodschappen hadden ontvangen.’

Het was al juni tegen de tijd dat ik in Italië aankwam en via de steden in het noorden en een overnachting in Florence in Milaan arriveerde waar Michel me opwachtte. Van daaruit waren we samen naar huis gereisd en zag ik voor het eerst in maanden Appassionata weer terug. Toen we via onze kronkelende geasfalteerde oprit naar boven reden, stonden de bijenkorven niet op hun gebruikelijke plekje tussen de citrusbomen, maar ik had niet anders verwacht. Onze imkers daalden ieder jaar als de lente aanbrak, in maart of begin april, af uit hun zelfgebouwde chalet en laadden dan de korven op een aanhangwagen om de ‘meisjes’ naar de zomerweiden te brengen, een soort ‘bijenverweiding’. Verweiding, het overbrengen van een kudde naar andere weidegrond, is een oeroude agrarische traditie. Meestal werden ze na hun winter bij ons naar een afgelegen schaduwrijk plekje in de heuvels van de Zuid-Alpen gebracht, een paar uur verderop in het binnenland. Het echtpaar koos er vaak voor om ‘onze’ korven in het nationale

park Mercantour te plaatsen, waar de honingbijen zich tegoed konden doen aan de felgekleurde bloemen van de wilde rododendrons. Honing van wilde rododendrons was hun specialiteit en voor de planten was het beter als ze van buitenaf bevrucht werden door hommels of honingbijen.

Ik had niets gezegd bij de aanblik van de lege plekken tussen de citrusbomen, omdat ik er niet echt van opkeek. ‘Ze zijn naar hun zomerverblijf gebracht’ had ik geconcludeerd. Ik had het nieuws over ons jachthondje Bassett nog steeds niet verwerkt. Zijn dood was een tragisch ongeluk geweest, maar ik was er toch heel boos over. Het was weer een leven dat verloren was gegaan door het misbruik – het overdadig gebruik – van verdelgingsmiddelen en dat was volgens mij zonder meer de schuld van de grote farmaceutische bedrijven. Michel had me nog niet verteld wat er met de bijen was gebeurd. Hij vond dat het nieuws over onze hond mijn thuiskomst al voldoende had bedorven.

‘Ja, we hebben de berichten wel ontvangen, hartelijk dank.’

Ik wist inmiddels dat imkers niet de gemakkelijkste mensen in de omgang zijn. Die van ons hadden een antwoordapparaat en een e-mailadres, maar daar leken ze weinig aandacht aan te schenken.

‘Ik hoop dat jullie naar ons toe zullen komen,’ zei ik, nadat ik de reden voor het feest nog een keer had uitgelegd.

‘We zouden jullie dolgraag weer willen zien en naar jullie feest willen komen, maar mijn hart is echt erg ziek,’ was het onverwachte antwoord van Marie-Gabrielle. ‘Ik denk niet dat we dat halen. Het is een lange rit en dat wordt veel te vermoeiend. Alles is tegenwoordig eigenlijk al te veel.’

Ik wist dat ze al meer dan een jaar onder druk stond, vanaf de tijd dat ze voor haar ziekelijke moeder was gaan zorgen, die ergens in de Var woonde, dichterbij ons en de kust dan bij hun afgelegen huis op grote hoogte. Vandaar dat ik aanvankelijk dacht dat ze bedoelde dat haar hart al die spanningen niet meer aankon.

‘Hoe is het met je moeder?’ vroeg ik aarzelend.

‘O, die redt zich best. Niet kapot te krijgen, net als ik,’ lachte Marie-Gabrielle.

Pas toen we door bleven praten drong het tot me door dat ze het over François had gehad. Als ze bij ons waren had ik het altijd vrij grappig gevonden dat ze hem constant ‘*mon coeur*’ of ‘*mon tendre coeur*’ noemde – ‘mijn hart’ of ‘mijn tere hart’. Wat ze me dus in feite vertelde, was dat haar geliefde François niet in orde was. Hij was helemaal ingestort en had verschrikkelijk veel verdriet over het verlies van zijn ‘meisjes’.

Door me haastig eerdere gesprekken voor de geest te halen probeerde ik me te herinneren of hij dochters had. Ja, ik dacht het wel, uit zijn eerste, mislukte huwelijk met een Afrikaanse vrouw, maar zeker wist ik het niet. Het drong gewoon niet tot me door dat Marie-Gabrielle het over zijn bijen had. Pas toen ze zei: ‘Hij heeft zijn hele leven al over bijenhouden gedroomd. En het verlies was een zware klap voor hem. Nou ja, voor ons allebei eigenlijk, want nu zijn we alles kwijt: al ons spaargeld, al onze investeringen. We hebben alleen nog ons pensioen over. En zelfs als we erin slagen om al ons bijenmateriaal te verkopen, de korven, de kraan en dat soort dingen, dan zullen we genoodzaakt zijn om die ruimte om te bouwen tot een gastenverblijf.’

François en Marie-Gabrielle waren de trotse eigenaars geweest van meer dan honderd korven en kasten. De veertien die bij ons overwinterden en onderdak gaven aan 280.000 bijen die gebruikmaakten van ons grondgebied en onze bloemen alsmede die van onze burens en alles in de omgeving bevruchtten, vormden maar een klein deel van hun ‘veestapel’.

‘We hebben nog drie korven over. Die staan hier bij ons en daar blijft het bij. Ik heb mijn poot stijf gehouden en dat ook tegen hem gezegd. We kunnen dit niet nog eens doormaken. Het zorgt niet alleen voor een financieel, maar ook voor een emotioneel bankroet. Maar voor François is het leven zonder al die bijen, zijn “meisjes”, eenzaam en troosteloos. Zelfs ik had niet begrepen dat het verlies van de bijen hem zo zwaar zou aangrijpen.’

‘Wat is er dan gebeurd?’ vroeg ik. Ik zag het antwoord met angst en beven tegemoet, want ik vreesde dat mijn ergste vermoedens uit zouden komen.

In de korte tijd voordat ze begon met het verhaal kwamen de herinneringen bovendien aan een zonnige middag in begin maart, een paar jaar geleden. Ik was alleen geweest op de boer-

derij toen onze imkers op bezoek kwamen. Ze kwamen niet alleen voor mij, maar uiteraard ook om te controleren of hun bijen de winter goed doorstonden, of de zwermen voldoende te eten hadden en of alles verder ook in orde was. Nadat we in een flets lentezonnetje een kopje thee hadden gedronken op het bovenste terras liep ik samen met hen naar de lagergelegen citrusbomen om hen te helpen met het openen van de korven. Marie-Gabrielle stak de *enfumoir* aan, een cilindervormig metalen busje voorzien van een verstuiver gevuld met geurende rook die de kolonies kalmeert en voorkomt dat de bijen agressief worden en gaan steken. Daarna maakten we voorzichtig het deksel van de eerste korf open en tilde het op. Binnenin was alles in orde. Het was een bijzonder gezonde en actieve zwerm en er was nog steeds voldoende honing waarmee ze zich konden voeden. Niets om je zorgen over te maken. De korf ernaast bood een soortgelijk beeld, maar toen kwamen we bij de derde. François vermoedde al dat er iets mis was voordat ik het deksel van de korf had genomen. Zijn imkersinstinct had hem verteld dat het te stil was, veel te stil. We gingen vlak bij elkaar staan en wachtten. Daarna tilde ik heel langzaam het deksel op en opende de korf. We stonden met ons drieën zwijsend toe te kijken. Zijn slechte voorgevoel klopte als een bus. Dit keer was het een verhaal zonder goede afloop. De hele kolonie *Apis mellifera*, de Latijnse naam voor honingbij, lag er roerloos en dood bij. Zestigduizend levens waren verloren gegaan.

‘Een echt doodskleed,’ mompelde Marie-Gabrielle terwijl ze zacht over de schouder van haar echtgenoot streek.

Mijn metgezellen zeiden verder niet veel, maar voltooiden zakelijk hun bezoek aan de resterende kolonies. Drie van de veertien korven waren uitgestorven, alle bijen dood. Ik was ontzet. Ik had het gevoel dat wij daar op de een of andere manier verantwoordelijk voor waren geweest, dat iets op onze boerderij ze fataal was geworden, maar François schudde zijn hoofd.

‘Als je nog een kopje thee voor ons wilt zetten, Carol, dan zal ik je uitleggen wat er is gebeurd.’

Die middag, toen de lente zich langzaam over de wereld begon te ontfermen, werd ik voor het eerst geconfronteerd met het samenspel van factoren dat inmiddels de contouren heeft gekregen van een afgrijselijk sciencefictionverhaal.

‘Er is een mijt, de varroamijt, die zich voedt met larven en poppen van honingbijen. Hij kan zoveel schade toebrengen dat hele kolonies eraan ten onder gaan. We zijn al sinds het begin van de jaren zestig op de hoogte van zijn bestaan, maar meestal heeft een gezonde kolonie voldoende weerstand om een aanval af te slaan. Er wordt wel wat schade geleden, maar de kolonie blijft bestaan en komt er in de meeste gevallen weer helemaal bovenop.’

‘Heeft dat de dood van die korven veroorzaakt?’ vroeg ik smekend, in de hoop dat het inderdaad zo was en dat niet wij op de een of andere manier zijn ‘meisjes’ vermoord of vergiftigd hadden.

François schudde zijn hoofd. Toen zag ik pas dat hij erg overstuur was, maar dapper probeerde zijn emoties in bedwang te houden. Een glanzende zwarte bij die zo groot was dat ik aanvankelijk dacht dat het om een kleine horzel ging, streek neer op een van de laaghangende trossen van onze schitterende blauwe regen die langs de voorkant van de veranda omhoogklom. Maar het was een blauwzwarte houtbij. François sprong op om mij op het insect te wijzen en me er iets meer over te vertellen. ‘Het is een solitair levend soort, dat heel belangrijk is voor de bestuiving van bepaalde bloemen, zoals die *Passiflora edulis* die je daarginds hebt staan, Carol. Maar deze kleine meiden kunnen ook echte rovers zijn,’ legde hij opgewonden uit. ‘Ze kunnen bloemen gewoon openkerven en het stuifmeel er helemaal uithalen, alsof ze een brandkast kraken. Het is echt een schitterend trucje. Je moet maar eens proberen of je ze bezig kunt zien. Ze wonen in dode boomstammen en uitgedroogde stronken. Je zult ze wel in je houtopslag tegenkomen, maar daar moet je niet van schrikken. Ze zijn niet agressief en steken hoogst zelden.’

Ik wist niet zeker of ik ze wel eens eerder had gezien. ‘Zijn ze zeldzaam?’ vroeg ik.

‘Hun aantal begint ook af te nemen.’ François streek met zijn hand door zijn dunner wordende haar en ging weer peinzend zitten.

‘Wij hebben vrienden, collega-imkers, die inmiddels al hun korven kwijt zijn geraakt en de zaak niet langer konden voortzetten, maar tot op heden woonde het merendeel van die ongeluksvogels in de Var. Ook in het zuidwesten, in de buurt van de Pyreneeën, hebben dit soort tragische taferelen zich afgespeeld.’

‘Maar waardoor zijn ze dan hun korven kwijtgeraakt?’

‘Er bestaat een insecticide dat voor zonnebloemen wordt gebruikt. Het heet Gaucho en veel mensen beschouwen dat als hoofdoorzaak, maar we hebben de grootste moeite om dat te bewijzen. Bovendien beschikken we niet over de financiële middelen om het op te nemen tegen de enorme farmaceutische concerns met hun legertjes advocaten.

Een gezonde honingbij heeft een aangeboren richtingsgevoel en zal altijd de weg terugvinden naar haar eigen korf. Maar dit product tast het zenuwstelsel van de bij aan. Ze raakt verdoofd en kan de weg naar huis niet meer vinden. Ze blijft rondjes vliegen, verward, uit haar evenwicht gebracht en verdwaald, tot ze uiteindelijk van uitputting sterft en dus niet meer in de korf terugkeert. Ik weet vrijwel zeker dat dat gedrag het gevolg is van vergiftiging van buitenaf.’

Het was inmiddels een paar jaar later. Ik was nog steeds aan de telefoon met Marie-Gabrielle en ik was misschien wel een stukje wijzer na al mijn omzwervingen en ook iets beter op de hoogte van het fenomeen van bijenvolksterfte (internationaal bekend als CCD, Colony Collapse Disorder). En nu kreeg ik te horen van Marie-Gabrielle dat ze inderdaad al hun korven kwijt waren, met uitzondering van de drie die momenteel in de tuin van hun chalet stonden. Dat bracht het totaal op een verlies van achtennegentig korven. En ze waren er vrijwel van overtuigd, ook al konden ze dat niet bewijzen, dat de bijen het slachtoffer waren geworden van wettelijk toegestane verdelgingsmiddelen die door landbouwers op hun gewassen werden gebruikt. ‘Ik heb dit allemaal ook al aan Michel uitgelegd en hij begrijpt hoe we ons voelen. François kan er nog steeds niet over praten. Hij is ontzettend gedeprimeerd. Maar ik weiger om opnieuw geld te lenen en nieuwe bijen te kopen. Die worden toch allemaal weer gedood. Dus we zullen voortaan geen korven meer naar jullie brengen om te overwinteren, Carol, al hoop ik wel dat je contact met ons blijft houden. We hebben echt genoten van de regeling die we met jullie hadden.’

‘Ja, natuurlijk,’ roep ik uit. ‘We zijn toch vrienden? En als het ook maar enigszins gaat, zou ik het ontzettend fijn vinden als jullie volgend weekend naar het feest konden komen. Anders zoeken we wel een dag uit om de bergen in te rijden en naar jullie toe

te komen. Zijn er maatregelen genomen om die crisis het hoofd te bieden?’

‘Nog niet zo lang geleden, afgelopen juni, is er in het Europese parlement een spoedmotie ingediend om bepaalde pesticiden, de neonicotinoïden, in Europa te verbieden tot ze beter weten welke rol die spelen bij de dood of het verdwijnen van honingbijen. Daar hebben we allemaal een beetje onze hoop op gevestigd.’

In amber gevatte bijenfossielen bleken na onderzoek vijfenveertig miljoen jaar oud te zijn. Lang voordat er sprake was van menselijke wezens vlogen wilde bijen al over deze planeet op zoek naar voedsel, ondertussen planten bevruchtend. We weten dat ze al honing produceerden tijdens het Krijt (ongeveer honderd miljoen jaar geleden) toen, naar wordt aangenomen, de eerste bloeiende planten hun opwachting maakten. De kunst van het bijenhouden werd al in Egypte en Griekenland beoefend voordat de mens leerde schrijven en voordat er, voor zover wij weten, iets in de trant van een alfabet bestond. In de lange, trage reis van de evolutie heeft de rol die door *Apis mellifera* wordt gespeeld de fysieke structuur van planten sterk beïnvloed vanwege het feit dat ze voor de bevruchting konden zorgen. Bijen zijn een van de oudste, zo niet de alleroudste, stuifmeelverspreiders die de wereld telt en zonder ze zou de aarde en alles wat daarop leeft in grote problemen komen.

Toen ik de hoorn neerlegde en weer een beetje van de schrik bekomen was, herinnerde ik me dat de mannen, Michel en Quashia, twee weken geleden de olijfbomen met insecticide bespoten hadden. De tweede spuitronde was gepland in de week na het feest. Ik wist dat het product dat ze gebruikten giftig was, ook al werd het door de *Chambre d’Agriculture* aanbevolen voor olijventelers. Welke uitwerking het op bijen had, wist ik niet precies. Maar omdat het onze olijfgaard was had ik de moeite moeten nemen om dat uit te zoeken.

In het verleden hadden we gedurende een of twee zomers op mijn uitdrukkelijke verzoek afgezien van het gebruik van chemicaliën en hadden we de olijven op natuurlijke wijze laten rijpen, zonder in te grijpen. Helaas was het resultaat rampzalig geweest en we waren de hele oogst kwijtgeraakt. Waar het op neerkwam, was dat er geen efficiënt organisch alternatief was gevonden om

de schade te beperken die de vruchten ondervonden van de *Bactrocera oleae* (*Dacus*), de olijfvlieg. Het enige wat werkelijk werkte, was het bespuiten van de bomen met verdelgingsmiddelen.

Olijfgaarden zijn bijzonder ontvankelijk voor de olijfvlieg, vooral als ze, zoals die van ons, gelegen zijn in warme, vochtige kuststreken. De vlieg legt haar eitjes in de olijf en de groeiende larven vreten het vruchtvlees op tot er niets overblijft.

Het insecticide dat vermoedelijk de oorzaak was geweest van de massale sterfte onder de honingbijen was niet hetzelfde product dat voor de olijfbomen was gebruikt. Maar feit bleef dat we nog steeds gebruikmaakten van chemicaliën en dus de bladeren van onze bomen bedekten met een giftige stof die weliswaar voor vliegen was bestemd en niet voor bijen, maar het was en bleef gif. Ook al sproeiden we maar vier of vijf keer per jaar, daardoor waren we tot op zekere hoogte wel degelijk medeverantwoordelijk voor de problemen waarmee onze aarde werd geconfronteerd. En terwijl ik zelf een steentje had bijgedragen aan de geschiedschrijving van de olijven en de voortekenen had gezien toen ik in de toekomst keek, werkte ik toch mee aan de ondergang. Waar haalde ik de brutaliteit vandaan om nog een pen op papier te zetten als ik mijn eigen aandeel onder het tapijt veegde?

Het was dinsdag. De eerste gasten konden ieder moment verschijnen en ik had het gevoel dat we nog lang niet klaar waren. Daar kwam nog bij dat het zwembad een beetje groen begon te worden. Het water was kristalhelder, maar in de hoeken en langs de wanden... Michel had het in het weekend twee keer schoongemaakt, maar de algen kwamen gewoon terug. Jacques, onze knappe zwembadtovenaar, een man die ik als een vriend had beschouwd, was nergens te vinden. 'Hij is in geen weken langsgeweest,' had Quashia gezegd. Vier of vijf e-mails waren onbeantwoord gebleven en als we belden, kregen we constant zijn antwoordapparaat. We hadden hem ook voor het feest uitgenodigd, maar zelfs daarop had hij niet gereageerd. Ik stuurde hem nog één mailtje: *We zitten om je te springen!*

Stilte. Jacques was spoorloos verdwenen.

Ik liep inmiddels te sjouwen met armen vol planten, omdat we besloten hadden om het huis te versieren met bloemen die op ons

eigen land groeiden. Toen werd ik totaal onverwachts teruggefloten door de rinkelende telefoon, terwijl ik zenuwachtig over de overloop draafde met bossen eucalyptustakken vol roze en vaalgroene knopjes die ik had gered van een veel te enthousiaste en clandestiene snoeibui van Quashia. En achter de openstaande deuren zag ik plots een onafgebroken rij bestelbusjes heen en weer over de oprit tuffen. Ik pakte de hoorn op in de hoop dat het Jacques zou zijn en klemde die onder mijn kin terwijl ik verder liep door de koele, open kamers en overal kleine bloempjes rondstrooide.

‘Madame, ik hoop dat u en uw man het goed maken?’

Het was onze *notaire*, de notaris die de koop van het huis had afgehandeld en later ook de aanschaf van het land dat we ons aanvankelijk niet hadden kunnen veroorloven.

‘Ja, prima, dank u...’

‘Ik bel om u te vertellen dat ik een expert langs zal sturen om uw huis en de landerijen te inspecteren.’

‘Waarom in vredesnaam?’

‘Dat is een wettelijk vereiste. We moeten eventuele ongeregelheden aangeven.’

‘Wat voor soort ongeregelheden bedoelt u dan, *Maître*?’ We hadden het razend druk en op zo’n onverwachte onderbreking zaten we echt niet te wachten.

‘Is er bij u ooit op termieten gecontroleerd?’

‘Nee, maar we hebben geen...’

‘Of op verzakkingen?’

Ook dat moest ik ontkennen, terwijl ik intussen mijn grootste vaas opviste. Iemand stond ongeduldig voor het raam te toeteren. Ik zette de vaas op het aanrecht, holde met de telefoon aan mijn oor naar mijn werkkamer om naar buiten te kijken en vroeg me af waar iedereen uithing.

‘En hoe zit het met asbest? Uw woning is al erg oud. Ik vrees dat u in een pand woont waar de kans groot is dat er asbest in de dakbedekking is verwerkt. Ik zie in uw papieren dat daar ook nog nooit naar is gekeken.’

Ik was stomverbaasd over die plotselinge bezorgdheid. ‘Maar ons huis is van steen, van hetzelfde krijtsteen als waarop het staat, en het heeft een plat dak. We hebben hier geen asbest. Maar kun-

nen we misschien volgende week over dit soort problemen praten? Ik wil niet onbeleefd zijn, maar we hebben het...'

'Het kan op de meest onverwachte plekjes verstopt zitten. Ik stuur wel iemand langs.'

'Neem me niet kwalijk, maar moet dat echt?' protesteerde ik ongeduldig. 'Ik bedoel maar, we zijn niet van plan om het huis te verkopen.'

'Wilt u alstublieft even de naam en het nummer opschrijven dat ik u ga geven? U kunt dan de expert bellen en een afspraak maken voor volgende week.'

Ik zuchtte en viste een pen en papier onder een stapel kranten uit. Ik zou het meteen doen, voordat ik het vergat, maar eerst moest ik naar die gezette kerel toe die vanuit zijn witte Renault-busje ongeduldig naar me zat te zwaaien en daarna moesten ook die eucalyptustakken nog op water worden gezet. Waar zat iedereen toch?

De chauffeur weigerde uit te stappen voordat ik de honden aan de ketting had gelegd. 'Ze doen echt niets als wij erbij zijn,' verzekerde ik hem.

'Dat interesseert me niet. Drie Duitse herders! Doe me een lol! Leg ze maar vast, anders neem ik de lading zo weer mee.'

'Wat komt u brengen?'

'Driehonderd houten klapstoelen.'

'Hebben wij die besteld?'

'Iemand wel.'

'Oké.' Ik riep de honden terug die om het busje waren gaan drentelen toen ik naar buiten kwam, meer uit nieuwsgierigheid dan dat ze kwaad in de zin hadden. Ze kwamen gehoorzaam en hijgend naar me toe. Tot ik kwam opdagen hadden Homer en Cleo, de jongste twee, vlak naast hun kettingen in de schaduw gelegen en ze snapten er niets van toen ik ze weer naar dezelfde plek terugbracht.

'*Voilà!* Vast.'

De kleine man in korte broek en een T-shirt in een kleur die pijn aan je ogen deed, stapte uit zijn wagen en probeerde de peuk van zijn sigaret in onze terrastegels te trappen.

'U moet tekenen,' snauwde hij terwijl er een andere vrachtauto

naar ons toe sukkelde die dikke wolken zwarte rook uitbraakte. Tijdens zijn moeizame tocht omhoog kon ik takken horen kraken.

‘Pas op de bomen, de olijven, de jonge vijgen! In hemelsnaam!’

De schade werd veroorzaakt door een rechthoekig blauw blok dat op de vrachtwagen stond en dat wel iets weg had van een telefooncel. Wat was dat in vredesnaam? En waar zaten de anderen toch?

‘Dame, wilt u die stoelen nou hebben of niet? Ik moet voor de lunch nog een bestelling wegbrengen. In dat geval moet u de rekening tekenen, dan kom ik ze volgende week maandag weer ophalen. Goed?’

‘Ja, ja, natuurlijk.’ Mijn aandacht werd nog steeds door de telefooncel opgeëist. Ik tekende zonder het papier door te lezen en wenste de vent *bonne journée*.

‘Ik moet ze nog uitladen. Waar wilt u ze hebben?’

‘Eh, zet ze maar ergens neer,’ zuchtte ik. Hij vatte dat letterlijk op en zette ze plompverloren midden op het parkeerterrein neer, voordat hij om de oude vrachtwagen heen zwenkte en de oprit weer af schoot. De stapel stoelen voorkwam dat de nieuwkomer weer zou kunnen vertrekken als de tijd daar was. In feite zouden ze alle verkeer belemmeren als ze daar bleven staan. Ik begon ze twee bij twee te verslepen en tegen de muur van de garage te zetten.

Een vent met een dun snorretje en een dik rond gezicht vol zweetdruppeltjes stak zijn hoofd uit de cabine.

‘Hé dame! Zitten die herders vast? Anders maak ik meteen weer rechtsomkeert. Wat een klote oprit. Niemand heeft me verteld dat het zo moeilijk zou zijn om hier te komen. Anders zou ik extra hebben gerekend. Maar goed, ik ben er. Zitten die beesten nou vast?’

‘Ja.’ Ik legde het af van de hitte. ‘Zou u me alstublieft willen vertellen wat u komt brengen?’

‘Een mobiel toilet, meid. Waar wil je het hebben? Ik zal het opstellen, precies zoals in het contract staat, maar dat moet wel op een vlak stuk, anders gaat het lekken. Dat staat in de offerte en daar is voor getekend, dus ik ga er niet mee over die verrekte terrassen lopen slepen.’

‘Nee, natuurlijk niet.’

‘Nou, waar wil je het dan hebben?’

Het was groot en lelijk. Ik wilde het helemaal niet hebben en ik snapte absoluut niet waarom iemand dat besteld had. ‘Als ik die ouwe VW wegzet, kan het dan daar komen te staan, achter die hangende takken van de vijgenboom? Daar valt het niet zo op.’

‘Je kunt het krijgen zoals je het hebben wilt, meid. Aan welke kant moet de deur dan komen te zitten?’

Ik had geen flauw idee. Ik zette onze bestelwagen weg, waarbij ik erin slaagde om de stoelen en de mopperende honden te ontwijken. Zodra het toilet met behulp van een hefboom op het asfalt was geplaatst en achter de vijgenboom was geschoven, besloten we aan welke kant deze ongewenste latrine betreden en verlaten kon worden. Ik kon me niet voorstellen wie daar gebruik van zou willen maken.

‘Zou u hier even willen tekenen? Maandag kom ik het volgens afspraak weer ophalen. Zou er misschien een biertje af kunnen, dame? Het is zo verrekte heet. Leuk optrekje hebben jullie hier.’

Ik zette een krabbel op de plek die zijn mollige vinger aanwees. ‘Ik pak wel even een biertje voor je, een moment.’

In de koele duistere garage, waar het nog steeds naar wijn rook en naar de diesel en de olie die uit de daar opgeslagen landbouwmachines lekte, zag ik dat er opnieuw een stuk of zes stukken pleisterwerk op de grond lagen. Ik stapte eroverheen, pakte een biertje en liep ermee naar de chauffeur die inmiddels in de schaduw tegen Cleopatra stond te praten, de vriendelijkste van de honden.

‘Ik ben dol op honden,’ grinnikte hij. ‘Proost, op uw gezondheid!’

Toen ik weer binnenkwam, ging de telefoon. Ik onderdrukte de neiging om het gesprek aan te laten nemen door het antwoordapparaat, maar ik hoopte nog steeds iets van Jacques te horen.

‘Allô?’

Ik kreeg een vrouw aan de lijn, de expert die door onze notaris was aanbevolen. Ik was vergeten dat ik haar had moeten bellen. Ze stelde voor om ons over twee dagen een bezoek te brengen en

waarschuwde dat de inspectie een groot deel van de dag in beslag zou nemen.

Bovendien moest ze fotokopieën hebben van alle bestektekeningen en contracten, plus diverse andere documenten, waarvan ik niet precies wist waar ze opgeborgen waren.

‘Eerlijk gezegd komt het me beter uit als we dit een weekje uitstellen. We geven een f...’

‘Volgende week zit ik helemaal vol. Ik heb met de *Maître* gesproken, die me vertelde dat er grote haast bij is. U had mij eigenlijk moeten bellen. Maar dat doet er niet toe. Ik heb donderdag voor u gereserveerd en zal zorgen dat ik om tien uur bij u ben. Dan moeten de papieren ook klaarliggen. *Bonne journée, Madame.*’

Die avond arriveerde de eerste gast, een bevriende acteur uit Londen die ik al bijna twintig jaar niet meer gezien had. Hij kon niet bij het grote feest op zaterdag zijn, dus had hij met Michel afgesproken dat hij vooraf een paar dagen kwam logeren. Hij was best bereid om ons een handje te helpen, maar we moesten wel begrijpen dat hij komende zondag een poëzievoordracht moest geven en dat hij zijn tekst nog moest leren en repeteren.

Ik had ook net van Michel gehoord dat zijn dochters, de tweeling Vanessa en Clarisse, niet zouden komen. Ze waren inmiddels allebei moeder en ze moesten in de eerste plaats rekening houden met hun kinderen. Om met een ploeg kleuters op reis te gaan was niet alleen duur maar ook moeilijk te organiseren. Bovendien bood onze bescheiden boerderij weinig mogelijkheden om hun groeiende gezinnen onder te brengen. Ik was wel een beetje teleurgesteld, want ik had ze al een tijdje niet meer gezien. Het blije nieuws was dat Clarisse inmiddels haar tweede kind verwachtte. De *accouchement* werd in de eerste week van december verwacht. ‘Dus met Kerstmis,’ zei ik met een knipoogje tegen Michel, ‘heb jij vijf kleinkinderen. Waar blijft de tijd?’

‘Misschien kunnen we met de kerst een familiebijeenkomst organiseren. Allemaal samen,’ zei hij. ‘Dat zou ik leuk vinden.’

‘Zullen we dat dan hier doen? Een echte, grote familiekerst?’

‘Dan barsten we uit onze voegen. Dit weekend kunnen de gasten die niet in hotels overnachten in tenten slapen. Maar dat lijkt me in de winter geen goed idee,’ lachte hij.

Michel zag de meiden maar zo zelden omdat iedereen altijd druk bezet was, en ik wist dat hij zich erop verheugd had dat ze bij dit feest zouden zijn. Het was niet voor het eerst dat het me speet dat onze boerderij maar drie echte slaapkamers telde – jaren geleden had Michel al de meeste binnenmuren op de bovenste verdieping gesloopt – plus een vierde die ik lang geleden als werkkamer had ingepikt. Als het moest, werd daar een matras op de vloer gelegd om er tijdelijk een slaapkamer van te maken, maar dat was geen goed idee als het om kleine kinderen ging. Waar het in feite op neerkwam, was dat ons huis niet meer berekend was op de omvang van onze huidige familie. Ik wist heel goed dat het niet echt praktisch was en het was ook al veel te lang geleden dat de meisjes – we hadden het nog altijd over *les filles* ook al waren ze inmiddels allebei moeder – bij ons gelogeed hadden.

We zaten met een stel in de zoetgeurende schaduw onder de bloeiende *Magnolia grandiflora*, Bridget (die het mobiele toilet bleek te hebben besteld) samen met Michel en onze vrienden uit Berlijn, Hans en Sabine. Ze hadden het grootste deel van de dag in de kokende hitte van Cannes rondgehuppeld, op zoek naar een passende ‘verjaardagstaart’. Het moest een verrassing worden en ze deden er erg jolig en geheimzinnig over. Ik trok een fles rosé open. Roger, die een douche had genomen, voegde zich ook bij ons. In zijn linnen short en met een panama op zijn hoofd zag hij eruit als de typische Engelsman in het buitenland. Deze middag waarop we hier even op ons gemak een aperitiefje zaten te drinken, was de laatste keer dat we de komende dagen rust zouden hebben. De mannen bekommerden zich om de barbecues, waarvan we er inmiddels drie hadden staan omdat Michel per se zelf voor alle maaltijden had willen zorgen – ‘we gaan geen cateringbedrijf bellen en die idioot hoge prijzen betalen.’ Wij vrouwen plukten de kruiden, trokken flessen open en dekten de tafel. Ik kon me niet voorstellen hoe Michel dacht die culinaire onderneming voor elkaar te krijgen. Volgens onze schatting zouden er tussen vrijdagmiddag tot aan de maandagochtend daarop voor wisselende hoeveelheden gasten alleen al voor de drie avondmaaltijden (om nog maar te zwijgen van de lunches, de brunches, de ontbijtjes, de snacks en de aperitiefjes) 238 couverts nodig zijn. Dat leek zo idioot veel dat ik me er maar geen zorgen meer over

maakte (met uitzondering van de keren dat ik erover liep te piekeren). Onder de witte wasachtige magnoliabloesems die het formaat hadden van een soepbord zaten we de taken voor de komende drie dagen onderling te verdelen.

Ik zou mijn moeder, inmiddels een vijf dametje van vierentachtig, van het vliegveld halen. Veel mensen kwamen per vliegtuig en huurden zelf een auto. We verwachtten zelfs gasten uit Los Angeles, hoewel Michel waarschuwde dat er op het laatste moment vast wel afzeggingen zouden komen. Bridget had ons een stuk of wat matrassen geleend, terwijl haar partner, Luigi, een plaatselijke jeu de boules-kampioen, zaterdag en zondag op een van de terrassen een toernooi zou organiseren.

Ik werd naar een afschuwelijke giga supermarkt gestuurd voor vijf nieuwe vuilnisbakken, twee dozijn rollen milieuvriendelijke afvalzakken, honderd messen, vorken en borden, een niet te tillen hoeveelheid kaarsen, een ton pistachenoten... er kwam geen eind aan de boodschappenlijst.

‘Zijn we nog iets vergeten?’

De wijnflessen die kapot waren gevallen en de drank die er inmiddels al doorheen was gegaan moesten ook nog vervangen worden.

‘Nog iets anders? Heeft iemand nog een idee?’

De mannen zouden verder naar boven op het land zeilen op hangen tussen vier Italiaanse cipressen. ‘We hebben meer touw nodig. Tuigtouwen en metalen haken.’

Het was mijn idee geweest om in de tuin (in de ruimste zin van het woord) een gezellige plek te creëren die de Bedoeïenenbar zou worden genoemd. De hoek die we daarvoor hadden uitgekozen was discreet, op gepaste afstand van het huis en met uitzicht over zowel de Middellandse Zee als, aan de rechterkant, de bergen, terwijl tussen de bomen gespannen zeilen beschutting boden tegen de felle zon. Het was ideaal, een heerlijke plek om te kletsen, bij elkaar te komen, te gaan zitten lezen of vroeg in de avond een koel glas wijn te drinken. Voor de inrichting zou een koelkast nodig zijn, plus lage tafeltjes, banken, tuinglazen, kopjes, kussens, een koffiezetapparaat... oef! Quashia was bezig om planken te leggen op het natuurstenen muurtje aan de rechterkant, om zo voor geïmproviseerde zitplaatsen te zorgen.

Die arme Quashia was volslagen overdonderd door al die drukte. En de telefoons bleven maar rinkelen. ‘We zijn er, schat!’

‘We liggen bij het hotelzwembad. Wat een zalig weer. Het was thuis echt somber.’

‘Ik kan niet wachten tot ik je zie. Kunnen we nog iets voor je doen? Nee? Nou dan zien we je vrijdagavond wel als het feest begint. Wat moeten we aantrekken?’

‘Schat, het spijt me echt ontzettend, maar ik kan toch niet komen. Ik heb vrijdagavond opnamen en...’

En... en...

‘Hoi! We zijn verdwaald! We hebben een auto gehuurd en hebben toen de snelweg genomen naar...’

Roger wandelde over ons land. Met een scenario in zijn hand liep hij luidkeels te declameren en hij maakte zich intussen zorgen dat zijn hoed niet genoeg bescherming zou bieden tegen de schadelijke UV-stralen van de zon. ‘Ik wil niet dat mijn gezicht verbrandt,’ zei hij een paar keer tegen mij. ‘Want ik heb zondag een optreden, zie je. Echt jammer dat ik niet voor de grote fuif kan blijven. Wat heb jij voor zonnebrandcrème in de aanbieding?’

Iedere keer als ik op de bovenste etage van het huis kwam, betraptte ik hem daar weer, snuffelend in de badkamerkastjes op zoek naar een *moisturiser*. Of achter mijn computer waar hij met zijn agent zat te e-mailen.

Nieuwe vrienden, oude vrienden, collega’s die ik in geen eeuwen had gezien begonnen over ons grondgebied te zwermen. Een Ipod op shuffle en een draagbare SoundDock zorgden voor non-stop muziek: reggae, romantisch, dance, jazz, cool, van alles en nog wat. Mijn moeder die nog steeds gezond en opgewekt was, al begon ze wel steeds dover te worden en behoorlijk te beven. Ze was voortdurend het middelpunt, trok flessen open voor al onze gasten, smeerde zich in met een dikke laag zonnebrandcrème (die meteen ingepikt werd door Roger) en zat elegant gekleed luidkeels mee te praten, ervan uitgaand dat de rest van de wereld net zo doof was als zij. Donderdagochtend aan het ontbijt waren we al met ons tienen, dus het huis barstte uit zijn voegen, net als de drie tenten die opgezet waren. En dan was er nog een heel legertje in aantocht. Niet gek voor een huis met slechts drie slaapkamers. Roger zou de volgende ochtend weggaan en zijn kamer werd overgeno-

men door mijn uitbundige agent met zijn vrouw. Ik liep constant met lakens te sjouwen, waste handdoeken en zette een gepaste hoeveelheid kommen, mokken of glazen klaar met een checklist in de hand, terwijl Michel en Hans om de drie uur beladen met spullen terugkwamen na een tocht langs winkels en markten. Ik was dolblij toen ik hoorde dat Michel uiteindelijk toch maar besloten had om geen lam aan het spit te braden in de buurt van de Bedoeïenenbar, die inmiddels ingericht was en vol lag met verleidelijke stapels kussens.

‘Geen spit alsjeblieft. Veel te heet, veel te riskant. Dan krijgen we de brandweer op ons dak.’

De weersverwachting dreigde met onweer, maar het bleef bij dreigende luchten zonder een spatje regen. Ik was zo druk met allerlei onbenulligheden die stuk voor stuk alles hadden kunnen verknallen, dat ik volkomen vergat dat het inmiddels donderdagochtend was. Het was dan ook een behoorlijke schok toen ik een koningsblauw speelgoedautootje de oprit op zag komen. Was ik vergeten dat er nog iemand zou komen? Had ik me verrekend? De volgende verzameling gasten zou toch pas morgenochtend komen? Het wagentje stopte met een ruk en *Madame l’Expert* stapte uit.

La Madame, waarschijnlijk achter in de vijftig en met streng gemillimeterd staalgrijs haar en een smal brilletje, was precies op tijd, wat in deze contreien op zijn minst ongebruikelijk was. Klokslag tien uur, twee dagen nadat ze had gebeld, en ze bevestigde nogmaals dat ze werd gestuurd door onze *notaire*. Ze was gewapend met een aktetas, een handtas en een vergrootglas en gekleed in een nauwe rok met daaronder hoge hakken. ‘Goed, laten we maar meteen beginnen. Wat hebt u sinds u hier bent gaan wonen toegevoegd en wat stond er al?’

Ik wees haar onze bescheiden uitbreidingen, met inbegrip van Quashia’s ‘hangar’ en onze vrij luxueuze kas – ‘helemaal opgetrokken uit glas en staal, daar zult u geen asbest in aantreffen,’ verzekerde ik haar glimlachend.

Ze trok haar wenkbrauwen op. ‘U hebt geen flauw idee waar dat allemaal verstopt kan zitten, Madame. Asbest is aanwezig in drieduizend producten die thuis en in de industrie gebruikt worden.’

Isolatie voor pijpleidingen of verwarmingsbuizen, bijvoorbeeld. In een huis dat zo oud is als dit zou het me verbazen als ik niets zou aantreffen.’

Het schuine dak van onze *hangar* was voorzien van dakpannen, in een Provençaalse stijl die *tuile* wordt genoemd, naar het oud-Franse woord *teuille*, oftewel tegel of dakpan, dat weer is afgeleid van het Latijnse *tegula*. De dakpannen zijn van aardewerk, terracotta, en worden over elkaar aangebracht. De ondergrond wordt meestal gevormd door een metalen rasterwerk bedekt met vezelplaten en dat was hier ook het geval. Madame stond op de parkeerplaats naar de helling te kijken en richtte haar aandacht op de *hangar*. ‘*Amiante*,’ siste ze binnensmonds. ‘Ik begin met de *hangar* en de kas.’ Ze liep vastberaden naar boven, recht op haar doel af en zonder ook maar een blik te werpen op Roger, die met uitgestrekte armen en een hand vol wapperende papieren sonnetten van Shakespeare stond te declameren. Haar schoenen en rok vormden geen enkele belemmering bij haar jacht op asbest. De honden draaiden om haar heen, maar daar maakte ze zich evenmin druk over. Ze liep heen en weer onder het dak en schudde toen haar hoofd. ‘Wanneer zei u ook alweer dat dit gebouwd was?’

‘Een jaar of vier geleden, volgens mij.’

‘Dat verklaart waarom er geen sprake is van asbest. Toen was het product al lang van de markt gehaald.’

Ik wierp een snelle blik op de anderen die allemaal hard aan het werk waren en wist dat ze op mij wachtten om allerlei broodnodige spulletjes te gaan kopen.

‘Volgens mij verspilt u hier echt uw tijd,’ zei ik dringend.

Ze draaide zich met een ruk om en wierp me een dodelijke blik toe. ‘Beseft u wel dat asbest een giftig materiaal is? Het is niet alleen gevaarlijk, maar het kan ook kankerwekkend zijn, vandaar dat mijn werk van levensbelang is. Van *lévensbelang*. Ik spoor het op, identificeer het, registreer het en voeg het toe aan de kadastrale gegevens van deze locatie en vervolgens blijft het deel uitmaken van de gegevens van dit pand tot het verwijderd is. U beseft toch ook wel, Madame, dat als ik hier asbest aantref u dit huis volgens de wet niet mag verkopen tot het vervangen is?’

Pas later kwam ik erachter dat daar niets van klopte en dat ze schromelijk overdreef. Je was wel wettelijk verplicht om asbest aan te geven en te laten registreren, zodat potentiële kopers wisten waar ze aan begonnen en niet voor verrassingen kwamen te staan, maar het huis mocht wel degelijk verkocht worden.

‘Ik neem aan dat u gelijk hebt, Madame. Maar ik ben er toch vrij zeker van dat hier nergens asbest zit. En ik moet er wel bij zeggen dat ik er een beetje van sta te kijken dat er niet even streng toezicht wordt gehouden op de bestrijdingsmiddelen die gewoon te koop zijn in winkelcentra en supermarkten. Giftige producten die door iedere hobbytuinier naar believen mogen worden rondgespoten zonder dat iemand daar iets van zegt. Bestrijdingsmiddelen die minstens zo gevaarlijk zijn voor je gezondheid als asbest.’

De zwarte ogen keken me onzeker aan. Dreef ik de spot met haar en haar roeping? ‘Ik weet niets van tuinieren. Daar houd ik me niet mee bezig en ik heb er ook een verschrikkelijke hekel aan.’

‘Maar het is toch uw vak om giftige materialen op te sporen...’

‘Helemaal niet! Ik hou me uitsluitend bezig met *amiante*, met asbest, en we kunnen maar beter doorgaan, anders moet ik morgen nog eens terugkomen en dat zal u een dubbel honorarium kosten.’

We sjouwden over ons grondgebied, heuvel op en heuvel af terwijl Bruce Springsteen door de toppen van de bomen galmdde. Ieder waterreservoir, iedere kraan en leiding werd bestudeerd en geheel volgens de wet bevonden. Er was niets aan de hand. Ik begon me behoorlijk trots te voelen, alsof ik persoonlijk verantwoordelijk was voor het feit dat onze woning zo’n goed rapport kreeg. Inmiddels waren we een paar uur bezig. De rest van de meute was al een keer gestopt om iets te drinken en was daarna gaan lunchen. Ik had behoefte aan een duik en stelde voor dat we even stopten om iets koels te drinken. Daar ging de dame mee akkoord. Ik kreeg te horen dat ze nog niet zo lang geleden weduwe was geworden, dat haar man hier ter plaatse een gerespecteerd architect was geweest en dat de zaken sinds zijn dood een stuk minder gingen, omdat ze ook alle inspecties had gedaan voor zijn nieuwbouw- en verbouwingsprojecten.

Zou dat soms de reden zijn dat de notaris, die – zoals ik ook

had begrepen – een persoonlijke vriend van haar overleden man was geweest, mij had gebeld? Probeerde hij opdrachten te ritselen voor de vrouw omdat het haar niet langer voor de wind ging? Maar ik was wat milder geworden en voelde een zekere sympathie voor haar. Ze liep door het huis met haar hoofd in de nek, turend in hoeken en gaten, waarbij ze allerlei voorwerpen oppakte en bekeek die ik van mijn reis mee had genomen. Ze scheen echt geïnteresseerd te zijn in onze bonte verzameling meubels en *objets d'art*. Daarna vertelde ik over mijn reis door de landen rond de Middellandse Zee en mijn passie voor alles wat met olijven te maken had, terwijl zij van haar limonade nipte en luisterde. Daarbij zat ze me te bekijken alsof ik zelf misschien toch ook wel giftige bestanddelen had.

‘Olijven vind ik helemaal niet interessant,’ zei ze ronduit. Maar meteen daarna glimlachte ze en zei: ‘Alles is in orde. Er is hier geen asbest. Ik geloof niet dat ik verder hoeft te kijken. Nou ja, ik zal nog even snel rondkijken in de garage en daarna ga ik er weer vandoor.’ Ze zat fanatiek papieren in te vullen, het ene vel na het andere. Lijsten vol vragen en beschrijvingen, allemaal voorzien van hokjes die afgevinkt werden.

‘Alles is absoluut binnen de wet,’ zei ze met een brede grijns.

We liepen naar buiten, naar de zonovergoten parkeerplaats naast de garage. In de verte was nog net Van Morrisons *Astral Weeks* te horen.

‘Hebt u vaak zoveel mensen in huis?’ vroeg ze.

Ik haalde mijn schouders op.

‘Vindt u dat niet vervelend?’

‘Af en toe vind ik het wel leuk. We zijn bezig met de voorbereidingen voor een feest.’ Ik wierp een blik op de anderen die zich kostelijk leken te amuseren en meezongen met een liedje uit de jaren zeventig dat ik herkende zonder te weten wat het precies was. Ik rook verse verf en vroeg me af wat er geschilderd werd. Ergens anders had iemand een barbecue aangestoken en hij was nu bezig met het grillen van kruidige worstjes. Er werd een fles opengetrokken.

‘Sinds mijn man is gestorven, vind ik tijd een vrij troosteloze en veeleisende metgezel. Is de garage open of hebt u de sleutel?’

‘Nee, die is open, maar het is er een ongelooflijke troep, tjok-

vol rotzooi en allerlei apparaten.’ Ik schaamde me een beetje voor de toestand van de ruimte. ‘En het ruikt er naar wijn en naar... eh... vocht, want het dak lekt. Er vallen regelmatig dakpannen en stukken pleisterwerk naar beneden, dus past u alstublieft op. Ik ben bang dat u over de rommel heen zult moeten stappen, anders moet u maar even wachten tot mijn tuinman en ik de boel hebben opgeruimd.’

‘Nee hoor, ik stap er wel overheen.’ Ze tilde haar ene been op zover als haar rok dat toestond en strekte haar voet als een ballerina. Ineens was ze weer een jong meisje.

‘Wacht even, dan loop ik met u mee en doe het licht aan. Achterin links zit de ruimte voor de verwarming. Het is nog een middeleeuwse boiler, maar hij doet het nog steeds en tot we ons kunnen veroorloven om over te schakelen op zonne-energie laten we het er maar bij. De boilerkamer is uitgehakt in de rotsen waar de achterkant van het huis op rust, dus ik betwijfel of u daar iets giftigs zult aantreffen.’

Ze snuffelde rond in het schemerige licht. ‘Deze garage ziet er inderdaad schandalig uit.’ Ze boog zich voorover en leek op een knipmes zoals ze daar stond met dat leuke kleine zaklantaarntje dat ze telkens aan- en uitknipte. ‘Die moet u gauw laten opknappen, voordat de hele boel instort.’

‘Ja, nou ja, dat is inderdaad de bedoeling.’

Maar nadat ze zich ten slotte weer in haar volle lengte had opgericht, deelde ze mee dat ze tevreden was.

We hadden de proef doorstaan.

‘Nou, dat is een hele opluchting,’ grinnikte ik.

‘Hier hebt u mijn visitekaartje. Ik kan u het architectenbureau van wijlen mijn man aanbevelen. Die hebben dat plafond binnen de kortste keren vervangen.’

We liepen weer naar buiten en wandelden naar haar koningsblauwe autootje, dat me deed denken aan een verpakt snoepje. Ze stond nog steeds tegen me te praten terwijl ze haar koffertje en haar papieren op de rechtervoorstoel gooide. Daarna draaide ze zich om en ineens viel haar blik op iets wat zich achter mij bevond. Terwijl haar blik van links naar rechts schoot, vertrok haar gezicht. Ze gedroeg zich alsof ze met een monster werd geconfronteerd.

‘Asbest!’ riep ze triomfantelijk uit. ‘Hoe kan ik dat over het

hoofd hebben gezien? En nog wel recht voor mijn neus! Waar worden die twee hokken voor gebruikt? Stalruimte?’

‘Ja, precies. In die ene slapen de honden en in de ander staat onze wasmachine en allerlei rommel voor het feest...’

Ze luisterde niet eens. Hup, daar kwam de rolmaat al tevoorschijn, samen met een kleine digitale fotocamera en een kartelmesje. Ze viste een wit gezichtsmasker uit haar handtas dat ze over haar hoofd trok, zodat het haar mond en neus bedekte, waardoor ze plotseling op een chirurg of op een tandarts leek.

‘Hebt u een ladder?’ vroeg ze door het masker heen.

‘Pardon?’

‘Een ladder!’

‘O, die staat naast de staldeuren. Kijk daar, ziet u wel?’ antwoordde ik. ‘Maar volgens mij is dat dak helemaal niet van asbest. Dat zijn golfplaten...’

Ze trok aan het elastiek van haar masker, zodat haar mond vrij kwam en ik haar beter kon verstaan. ‘En die zijn van ásbest gemaakt. Ze stonden gewoon recht voor mijn neus.’ Ze stond al op de ladder, fanatiek te zagen aan een stukje van het overstekende gedeelte van het dak. Haar gedrag had iets van bezieling gekregen, iets demonisch. ‘Ik weet zeker dat ik gelijk heb. Maar desalniettemin zal het toch naar een laboratorium moeten worden gestuurd waar ze zullen onderzoeken of ik gelijk heb. O, dit is slecht nieuws. Heel slecht.’

Ze klonk bijzonder opgewekt.

‘Hoezo, slecht? Dat kunnen we gemakkelijk weghalen. Mijn man en de tuinman hebben die platen binnen drie kwartier van dat dak en desnoods help ik zelf ook een handje. Daarna kunnen we er gewoon dakpannen op leggen, net zoals we met de *hangar* hebben gedaan. Geen enkel probleem.’

‘Dat is het wel degelijk. Waag het niet om ze aan te raken! Als u dat doet, bent u in overtreding. En dan zult u dit huis nooit kunnen verkopen. Ik moet de notaris bellen en hem op de hoogte brengen.’

Het driehoekige stukje dat ze inmiddels van het dak los had gebikt werd in plastic gewikkeld, vervolgens in een hermetisch gesloten blikje gedaan en nog eens in een extra laag plastic verpakt. Het geheel verdween in de kofferbak van haar Clio.

‘Ik vrees dat u nog niet van me af bent. En ik vrees ook dat dit veel duurder zal worden dan ik aanvankelijk verwachtte, aanzienlijk duurder, aangezien er extra verslagen zullen moeten worden geschreven. En daar komen dan nog de kosten van het laboratorium en hun verslag bij. Goedemiddag.’ Meteen daarna gaf ze een dot gas en spoot de oprit af, als een Walkure met een missie.

Van de vijf huizen op onze heuvel stonden er twee onder aan de helling, eentje bewaakte de ingang van het laantje, het vierde was achter ons huis gebouwd, op de donkere helling met uitzicht op het binnenland en wij woonden op de zuidelijke helling, met uitzicht op zee. De mensen die achter ons woonden, zagen we vrijwel nooit. Ze hadden met hetzelfde gemak hun hele huis af kunnen breken, zonder dat wij daar ook maar iets van merkten. De burens die aan het begin van de laan woonden, kwamen we wel af en toe tegen. Ik wist ook wanneer ze thuis waren, want dan stonden hun vuilnisbakken buiten. Maar verder ging het contact niet. In het huis, dat ten westen van het onze lag, hadden zich een aantal onwaarschijnlijke tragedies afgespeeld. De eigenaars, drie in een vrij korte tijd, waren allemaal overleden. Ze hadden stuk voor stuk in hun slaap een fatale hartaanval gehad. Dat vond ik ontzettend raar. Drie achter elkaar, allemaal met dezelfde doodsoorzaak. En bovendien waren het nog allemaal Italianen geweest ook. Dat huis stond momenteel leeg. De twee andere huizen maakten min of meer deel uit van ons leven hier. Ze waren allebei tijdens mijn afwezigheid verkocht en we hadden de nieuwe bewoners nog niet ontmoet.

In Frankrijk getuigt het van fatsoen dat je een briefje stuurt als er nieuwe mensen in de straat komen wonen waarin je hen uitnodigt om ter kennismaking een glaasje wijn te komen drinken. Omdat ik zo vaak weg was en Michel ook omkwam in het werk waren we daar helaas nooit aan toegekomen en de laatste Italiaan overleed al voordat we hem zelfs maar gezien hadden. Michel en ik waren het er roerend over eens dat ons feestelijke weekend het ideale moment was om die fout recht te zetten en alle burens uit te nodigen voor een borrel.

Ik viste in mijn werkkamer wat kaartjes uit een la en schreef ze

allemaal een briefje. ‘Hierbij nodigen we jullie uit om gezellig een glaasje bij ons te komen drinken. Komend weekend geven we een feest, dus kies zelf maar een tijdstip dat uitkomt.’ Tegelijkertijd bood ik al van tevoren onze excuses aan voor de drukte in ons laantje, auto’s die naast ons huis in de berm zouden worden geparkeerd en de muziek. Verontschuldigen in het algemeen voor alle overlast.

Een dag later, op vrijdag, liep ik door de laan om de kaarten weg te brengen, toen de Marokkaanse mevrouw die in het allerkleinste huis woonde, vlak naast ons huisje waarin Quashia zijn intrek had genomen, met haar auto naast me stopte en het raampje opendraaide.

‘Goedemorgen,’ zei ik glimlachend. ‘We hebben nog geen kennis gemaakt. Ik woon in het huis op de heuvel, de olijfgaard. Ik heb net een kaart bij u in de brievenbus gestopt. We geven binnenkort een feest en we wilden ons vast verontschuldigen voor...’

‘Als jullie die honden niet vasthouden, bellen we de politie en laten we ze afmaken.’

‘Wat hebben ze dan gedaan?’ stamelde ik.

‘Ordeverstoring,’ snauwde ze en ze spoot weg.

Inmiddels was het zaterdag geworden en er was geen wolkje aan de lucht. Het busje dat de vouwstoelen had afgeleverd was teruggekomen met negen ronde houten opklaptafels. Ik tekende voor ontvangst, wenste de chauffeur *bon weekend* en keek hem boos aan toen hij opnieuw een sigarettenpeuk uittrapte op mijn pas geboende tegels. De wasmachines draaiden op volle toeren, net als de afwasmachines. We hadden de avond ervoor met achtendertig man onder de sterrenhemel aan tafel gezeten en de laatste schatting voor de grote avond was dat we met zevenentachtig personen zouden zijn. Zoals Michel al had voorspeld hadden we diverse afzeggingen ontvangen, maar er waren ook een paar extra gasten bij gekomen. Marie-Gabrielle had gebeld met de mededeling dat zij en François toch van plan waren om langs te komen. Zo’n groot feest ter gelegenheid van mijn thuiskomst wilden ze niet missen. Uit Malta waren zes personen komen opdagen, de olijventelers Nat en Julia met wie ik vriendschap had gesloten toen ik tijdens mijn rondreis het eiland had aangedaan,

en een paar bevriende journalisten, die ik inmiddels ook tot mijn vrienden rekende. Ze hadden allerlei cadeautjes bij zich: parfum, kaarsen, vis, inktvis, een hele lading wijn en natuurlijk een fles van hun eigen olijfolie. Nat was van plan om een inktvisrisotto voor tachtig personen te maken! Direct na aankomst, toen ze hun koffers, sjaals en wollen omslagdoeken hadden uitgeladen, legde hij energiek als altijd een snijplank op een tafel onder onze jacarandaboom en ging aan de slag. De anderen maakten een praatje met de rest van de gasten en kwebbelden vrolijk in hun moedertaal of in het Italiaans, vermengd met een vleugje Frans en jolig Engels. Een jonge olijventeler was helemaal vanuit Sicilië komen rijden. Hij was twee weken daarvoor uit zijn woonplaats in het zuidwesten van het eiland vertrokken en op zijn gemak noordwaarts getrokken, samen met zijn vrouw die ik nooit eerder had ontmoet. Op dat moment wist ik niet dat bij hem een terminale kanker was geconstateerd, dat hoorde ik pas maanden later.

Anderen kwamen uit Manchester, ook nieuwe vrienden die ik tijdens mijn rondreis had ontmoet. En bij de aanblik van mijn maatjes van de toneelschool, nog steeds met beeldschone en elegante gezichten maar inmiddels wel volwassen en door het leven getekend, barstte ik spontaan in tranen uit. Michel maakte kennis met mannen en vrouwen over wie ik nooit een woord had gezegd omdat ze bij lang vervlogen tijden hoorden, bij Carol, de actrice en de alleenstaande vrouw die ik toen was. Toen de bijenhouders arriveerden, begroette ik hen met een omhelzing, maar ik schrok ontzettend toen ik François zag, een broze man die aan de arm van zijn vrouw binnenkwam. Collega's uit de uitgeverwereld, twee artsen, olijventelers, filmmakers, acteurs, bijenhouders, geluidstechnici – je zou nooit hebben verwacht dat al die mensen iets gemeen hadden, maar dat was wel degelijk zo. Hoe had Michel dat allemaal voor elkaar gekregen? Een paar mensen hadden hun kinderen meegebracht. Onze drie honden hadden felgekleurde zakdoeken om in verschillende roodtinten en trokken zich vrijwel niets aan van alles wat er om hen heen gebeurde. Bridget, die voor het ijs had moeten zorgen, belde op het laatste moment dat ze zich niet lekker voelde en halverwege de middag brak er ineens lichte paniek uit, toen we beseften dat we niets

hadden om de liters wijn en bier koel te houden, omdat alle koelkasten propvol voedsel lagen. Uiteindelijk werd er toch een oplossing gevonden, zoals elke kleine hindernis wel op een of andere manier door een van de gasten werd gladgestreken. Iedereen droeg een steentje bij. Het *boules*-toernooi werd een nog groter succes dan ik had durven hopen. Gedurende de hele middag werd het onafgebroken geluid van de cicades en het geplop van kurken doorspekt met het zachte geklik van de metalen ballen, gevolgd door een storm van gejuich en kreten als *bien joué*, goed gespeeld, *mon ami!* Toen ik even rust nam en een moment wachtte voordat ik weer verderging met het inschenken van drankjes, het uitpakken van cadeautjes, het omhelzen en het voorstellen van mensen, luisterde ik naar de stemmen die overal vandaan kwamen en ik raakte de tel kwijt van het aantal talen dat gesproken werd. In de keuken stonden twee Chinese broers rijst te koken en een vriend uit Zuid-Afrika, Bill, was samen met Michel, Hans en nog een paar anderen in de weer om de barbecues aan te steken. Vlees, gegrilde vis en groente lagen te spetteren...

Toen de avond viel, iedereen uit het zwembad kwam en het blauw van de hemel overal weerspiegelde in plasjes en natte voetsporen, terwijl iedereen een douche nam en zich ging optutten, nam Marion, de vrouw van mijn agent, de taak op zich om al mijn kaarsen te verzamelen, net als de exotische tuinlampen die ik uit verre landen had meegebracht: Marokkaanse lantaarns, een hoge met de hand gemaakte koperen lamp uit Libanon en weer andere die uit Tunis kwamen. Vietnamese papieren lantaarns werden in de bomen gehangen.

‘Ga jij je nou maar gauw aankleden voor je eigen feestje,’ fluisterde Marion tegen me. ‘Jij bent degene die thuis is gekomen.’

Toen ik weer buitenkwam, had ze voor een wonderland gezorgd. De terrassen hadden er nog nooit zo betoverend uitgezien.

Het hoogtepunt kwam na de maaltijd en alleen dat was al iets geweest om nooit te vergeten. Bridget, inmiddels vergezeld van haar geliefde Luigi, was eindelijk vlak voor het diner gearriveerd, samen met de taart die ze ergens op een geheim koel plekje had opgeborgen. Hij werd binnengebracht toen een wassende maan al hoog aan de hemel stond. En ik jubelde het uit toen ik de taart onder ogen kreeg: hij had de vorm van een olijfboom.

Na een toespraakje dat vrijwel iedereen tot tranen toe roerde, gaf Michel het sein om te proosten. ‘Hierbij heet ik mijn vrouw welkom thuis. Ik ben ontzettend blij dat ze weer veilig terug is.’

Iemand, wie weet ik niet meer, sloeg een arm om me heen en fluisterde: ‘Jullie hebben hier echt iets heel bijzonders gecreëerd. Wat zou zo’n paradijs teniet kunnen doen?’